

к.е.н., доц., Давиденко В.В.
Національний авіаційний університет України
доцент, к.е.н., Бояринова К.О.
Національний технічний університет України «КПІ»

ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ «КОГНІТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ» В УКРАЇНІ

В статті розглядається роль та значення інтелектуального потенціалу, як підґрунтя становлення економіки заснованої на знаннях, та можливість її трансформації в «когнітивну економіку» в сучасних економічних умовах України.

Вступ. В умовах світової фінансової кризи, наслідки якої відчувались і в поширенні кризових процесів в Україні, виникла необхідність перегляду існуючих та формування нових стратегічних напрямів розвитку національної економіки, які б включали не тільки продовження становлення інноваційної моделі розвитку, посилення взаємозв'язку наука-промисловість, але й підвищення значущості інтелектуальної складової інноваційного потенціалу.

Дослідженням знань як джерела розвитку, займались такі зарубіжні вчені, як: У. Петі, Г. Беккер, М. Блауг, К. Гріффін, Э. Денісон, Р. Кроуфорд, Ф. Махлуп, Т. Стюарт, У. Хадсон, Т. Шульц, Л. Сміт, Д. Рікардо, Дж.С. Мілль, К. Маркс та інші, які у своїх роботах від розгляду окремих аспектів продуктивних чинників працівника, перейшли до цілісного дослідження та розробки концепції людського капіталу, його інтелектуальної складової, а також виявленню соціально-економічних умов формування і використання робочої сили.

Мета статті. Метою стаття є розгляд та аналіз передумов розвитку «когнітивної економіки» в Україні як наступного етапу трансформації економіки заснованої на знаннях.

На сьогодні, більшість країн зайняли стратегічну позицію розвитку економіки знань, основою якої є не матеріальна, а інтелектуальна складова.

Вступ світової економіки в новий етап розвитку – економіку знань – істотно змінив умови конкуренції країн [1, С. 256]. В даний час різниця в рівні економічного розвитку значно менше визначається наявністю природних ресурсів. На перший план виходить здатність нації підвищувати якість людського капіталу, створювати нові знання і втілювати їх у виробничих системах [1, С. 256].

Сучасний аспект прояву кризи в світовому масштабі, спрямовує розвинені країни до переусвідомлення не лише процесів і механізмів економічної діяльності, а й переходу до нового соціально-економічного устрою, який би ґрунтувався на задоволенні не локальних потреб держави, а на індивідуально-універсальних засадах господарсько-економічного розвитку реального сектору економіки. Реалізація цих засад можлива за умови поступової реорганізації управління економічними процесами та їх переорієнтації на використання інноваційно-інтелектуальних ресурсів.

Ефективність реалізації та результативність завершення інноваційних процесів залежить не тільки від економічних чинників, але й від інтелектуальних та перцепційних, яким і надається провідна роль. Впровадженню інновацій повинне передувати змістовне прогнозування наслідків їх впливу на економіку. І лише за умови виявлення подальшого позитивного ефекту з'являється можливість спрямування на їх створення іншого ресурсного забезпечення. Однак, тільки знання залишаються умовно невичерпним ресурсом і набувають значення не як рівень інтелектуальних можливостей, а як економічний ресурс, що стає базисом, супровідною силою та аналітично-контрольним засобом створення і впровадження інновацій.

Умови сьогодення потребують удосконалення процесів, які відбуваються під час становлення економіки, заснованої на знаннях, та виявлення ключових чинників формування в Україні нового типу економіки, де основними пріоритетами виступали б нагромадження, розвиток і використання інтелектуального потенціалу в єдиному симбіозі – «когнітивної економіки».

В умовах суперечливої взаємодії функціонуючих в економіці ринкових інститутів, та у дисбалансі інтересів бізнесу і держави, необхідно зазначити, що категорія інтелектуальний потенціал виражає неоднозначний характер економічних відносин. Роль інтелектуального потенціалу в житті українського суспільства недооцінюється і неоднозначно сприймається як бізнес-структурами, так і державними інститутами, що проявляється у:

- відсутності чіткого законодавства, яке регламентує відношення інтелектуальної власності;
- недостатньому фінансуванні сфер науки та освіти;
- низькій мотивації працівників освітньої і наукової сфер, що проявляється у відсутності прагнення до наукових досліджень, розробок та впровадження інновацій.

В сучасних умовах трансформаційних змін національної економіки інтелектуальний потенціал використовується опосередковано. Економічне зростання і розвиток інтелектуального потенціалу суспільства нерідко мають протилежну спрямованість. Інтелектуальний потенціал не тільки не стає заділом економічного зростання, але і саме економічне зростання, може призвести до збідніння і незатребуваності інтелектуального потенціалу. Однак, слід зауважити, що саме наявність і застосування знань є джерелом створення інших засобів для економічного розвитку, а інвестиції в людину, як на приватному, так і на державному рівні стають пріоритетними. Нові знання, що генеруються наукою, підготовка високоякісного людського капіталу на базі якісної освіти, створення додаткових цінностей виробничим сектором і бізнесом – невід’ємні компоненти сучасного суспільства, побудованого на знаннях [2, С. 99]. В такому суспільстві відбувається поступове заміщення традиційних індустріальних засобів виробництва новими, які продукують прогресивні знання, за допомогою яких створюються додаткові цінності [2, С. 99].

Стратегія розвитку економіки, має бути заснована на знаннях, і не обмежуватись лише інвестиціями в людський капітал з метою підвищення рівня освіти. Вона повинна бути спрямована на забезпечення відкритості доступу до інновацій і знань та їх поширення, і передбачати залучення інвестицій у ті процеси, які є рушійними важелями підвищення здатності акумулювати та використовувати знання з метою трансформації нематеріальних активів в матеріальні здобутки.

Запровадження механізмів активізації використання потенціалу знань потребує стратегії інформаційно-інноваційного розвитку, впровадження якої стане реальним лише за умов наявних стимуляційних заходів їх залучення та нагромадження.

Для переходу економічної системи на наступний етап розвитку необхідні нові напрями, які б базувалися на симбіозі гуманітарного і інженерного підходів,

